

Дарина Герова

ПЕСЕН ЗА БЕЛИЯ ЛИСТ

Живи истории

София, 2020

© Издателство „Изток-Запад“, 2020

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното писмено съгласие на авторката и на издателство „Изток-Запад“.

© Дарина Герова, автор, 2020

© Деница Трифонова, оформление на корицата, 2020

ISBN 978-619-01-0557-2

ДАРИНА ГЕРОВА

ПЕСЕН
ЗА
БЕЛИЯ ЛИСТ

ЖИВИ ИСТОРИИ

Съдържание

Песен за белия лист	7
Пълнолуние	12
Пламъци в студената стая	15
Обеден дъжд	22
Дом на върха	24
Звезди в пясъка	32
След празника	40
Елена Симова и Непознатия	46
Довиждане, момичета!	52
Руска жена	57
Болярките на цар Иван Александър	62
„Добър ден“ на български	69
Черна дупка	73
По широкия свят	87
Крадец на сливи	93
На добър час, раче-осмокраче!	97
Звън	99
Гост	101
Добро момче	104
Палачинка с мед	107
Изгубената градина	110
Трета глава	126
Таласъми в нощта	131

Поет	135
Спомен за глас	139
Госпожа „Не“	145
Портрет на познати	148
В малкия залив	151
Буря в Пирин	156
Чист въздух	161
Автобусът тръгва в четири	164
Жената с хляба	172
Нощ в коридора	180
Празната къща	186
Продавачът на картички	191
Часът е десет. И какво от това?	196
Среща	199
Кристали за доктора	203
В един далечен август	210
Помен	215
Избраникът	219
Катя	223
И Динко няма да идва	227
Раздумка	233
Гоблен	239
Загадката на художника	246
Борисовата градина	257
За авторката	269
Белетристика от същата авторка	270

Песен за белия лист

На ЕВГЕНИЙ

– Напиши ми разказ – покани ме художникът. – Да
видя какъв съм.

– Какъв си? Талантлив! Твоите мадони са съвършени.

– Да, бе! Аз ги рисувам красиви, а те ме гледат отви-
соко и всяка хубост им се струва недостатъчна. Но това
не го пиши.

– А тебе? Да те направя ли красив?

– Че аз съм си красив!

Засмях се, но той не се обиди.

Върнах се у дома, запалих нощната лампа – нито
грозна, нито красива. Просто лампа. И се замислих...

Имало едно време един художник. Той се сприятелил с белия
лист завинаги. Белият лист е чист и пълен с обещания. Не
е просто лист, а ново начало, с което художникът се ражда отно-
во и отново. Търси с поглед безкрайността и започва... Първата
черта не винаги му харесва. Втората я погубва или възвисява, а
третата... О, тя понякога не се появява, защото е дъщеря на ри-
ска. Заради третата черта художникът може да изхвърли белия
лист и да посегне към нов. За ново начало.

Има художници, които развалят красотата. Нарочно. Получа-
ват видения, които ги карат да си представят, че красотата е измис-
лена, фалшива и ненужна. Хармониите ги дразнят, а симетриите,
дори онези, които са деца на природата, ги плашат. От сутрин до ве-
чер преследват разместените си внушения и пламенно им служат...

Има такива художници, но моят приятел не е от тях. Негласно се е клел да служи на Красотата. Жените и хармонията му са чаровни. Лицата на неговите мадони са като червената мантия на тореадорите – предизвикват модернистите да им се съпротивляват.

Направете си удоволствието да четете художествени критики – никога няма да узнаете за какво иде реч. Красивото ли търсят подобни редове или възпяват антиподите на хубостта? Е, да. Ще ви стане ясно само едно: кой на кого е приятел.

А моят приятел сам си е критик. В търсене на красотата е преброял Балкана и литературните Балкани на мнозина български писатели. Близостта му с белия лист е родила неговите мадони, рисувани с перо, скиците, гравюрите и живописните му платна и най-вече – графичните илюстрации – сестри на толкова произведения. Те са затворени в страниците на книгите ни, за да пътуват към млади и стари за голямо и малко четене, а създателят им – художникът, продължава да закусва с фантазии и да очаква Деня на Великата справедливост, когато талантите ще бъдат чествани поне колкото Незнайния войн в Деня на армията.

За целия живот на този художник е виновен белият лист.

Сам работи, но не е самотен. Отдавна не пали цигара, за да има повече дни и да продължава да открива красота под слънцето.

Но как се рисува с думи нарисуваната хубост? С какви слова се гради силуетът на нейния верен подчинен – художника?

Възпявала съм и рисувачи, и писатели, и почти никой не ми е благодарил. Благодарил се на лекари, носачи, продавачи и майстори на домашния уют; а писачите сме като улични музиканти – свирим си, а улицата си върви...

* * *

Тази моя вечер е по-сложна от задача. Опитвам се да опиша един художник, но и един приятел – с цялото му недоверие към несъвършенствата на живота. Зная, че жреците на вдъхновението не са обикновени простосмъртни. Те рядко разбират до край и самите себе си, а как да ги проумее техният биограф? Изпречват

ми се разни цитати, за да ме объркат. Животът бил кратък, изкуството – вечно. Хм... дрън. Всичко важно е днес в живота. Иначе защо ще се стрелят така често за власт и пари? Ами да се хванат да рисуват!

Нощната лампа не ми помага. Абажурът ѝ хвърля жълти петна върху чистия лист. Долу по асфалта хвърчи кола със синкави фарове и техните отблясъци овладяват за миг цялата стая...

Как се редят думи за художник, който създава красота?

Казвал ми е, че като момче се е опитвал да рисува на свещ, за да провери как са могли да работят нощем предците му в далечните векове, но пламъкът на свещта не му помагал. Напомнял му залязващо слънце, което потрепва и се колебае, преди да потъне зад хоризонта.

Слънцето отплава към други земи, а художниците остават да чакат утрото. Белият лист и слънцето са им най-близките музи.

За последен път се опитвам да започна разказ за този чудат мъж и не успявам. От стената иронично ме наблюдават две от мадоните му – и двете – по свой начин крехки, изтънчени и неуязвими (когато някой се опитва да ме обиди, аз ги викам на помощ и те ме пазят от грозни думи и жестоки погледи).

Ликът на едната наподобява българска икона. Заедно сме от деня, когато се запознахме с нейния създател на една изложба. Там моят бъдещ художник на разкази се появи изневиделица – с незакопчано яке и една опакована картина под мишница. Имаше вид на човек, преминал през катастрофа. Носеше картината за някого – потърси го с поглед, но не го откри. След малко посетителите се събраха в средата на салона. Благороден глас зарони подобрени думи за изкуството. Останахме двамата встрани и сами. Сами се запознахме: той – известен художник, аз – неизвестна писателка. Подаде ми пакета с картината да я подържа, докато си закопчае якето. Открил, че го слушам внимателно, ме избра – както мнозина се доверяват на непознат – да ми каже какво му се е случило: качил се в автобус, а един млад мъж се втурнал към него и го ударил. Не обичал картини... „Ял съм бой като момче – допълни художникът – но до днес никой не ме беше бил, защото нося картина. А можеше да нося и стъкло, или ог-

ледало... – накриво се позасмя и добави: – Пречех на онова хулиганче да си размахва ръцете и краката в автобуса.“ Срещата с неочакваното зло го бе смаяла и обидила до дън душа, защото никой от спътниците в автобуса не го защитил.

В салона вече ръкопляскаха, а ние още си говорехме за гражданското мълчание в един автобус. Подадох му пакета с картината, а той не я взе: „Занесете я у вас. Подарявам ви я“.

Прибрах се у дома, разгънах опаковката и извадих отвътре графика на женско лице: красиво, невинно и едва-едва умислено. Хармонично, изящно лице – трудно ще го открием измежду познати и непознати. Поиска ми се да я скрия някъде и да си я пазя – за кой ли живот? После размислих и храбро я закачих на стената.

Потърсих ѝ име. Можех да я нарека само с едно: „Жена“. Сигурно така е изглеждала богинята на нежността, която би спасила света от хаоса.

От онази далечна вечер мадоната стои на мястото си в хола и наблюдава семейството ми, без да го съди. Такива са мадоните!

Втората графика на жена, рисувана с перо върху белия лист, художникът ми подари по-късно, когато всичките ми близки се разпиляха и останах сама. Беше още момиче: безгрижно и своеволно и стискаше между крехките си пръсти цвят от розова пъпка. Тя и до днес е момиче, а не мадона и стиска между пръстите си цвят от розова пъпка. Няма на кого да я подари.

Угасих лампата. Зад прозореца не виждах небе. Светеха прозорците на близкия блок и напразно се опитваха да съживят мрака над циментения си покрив.

Запалих отново лампата и двете грации ме погледнаха отвисоко. Така примадоните изучават омърлушения свят около себе си. Уж са горди и надменни, а изглеждат ласкави и все се готвят за нова победа.

В пишещата ми машина белият лист заспа непокътнат.

На утрото телефонът звънна.

– Написа ли ми разказа?

– Не съм.

– Защо?

– Нещо друго ми хрумна.

– Какво?

– Песен за Белия лист, когото Ламята-компютър иска да изяде.

– Песен ли? Прочети я.

Затворих очи и му разказах как си говорихме миналата вечер с пишещата машина, с нощната лампа и с двете мадони.

– И къде съм аз? – Попита художникът.

– Не усещаш ли? Ти си над белия лист, над твоите мадони, над стаята и над балкона отсреща, защото летиш и виждаш всичко и рисуваш, рисуваш...

– Тъй ли? Че да летя да рисувам тогава. Какво друго ми остава?

Уж не беше ядосан, а затвори телефона.

Не успях да му кажа, че разказите не се появяват по покана. Те са омагьосани същества – бродят ту тук, ту там: нечути, невидими – и чакат да им дойде времето.

Около всички нас е пълно с невидими разкази, които се надяват някой да ги събуди – така, както ненарисуваните картини всяко утро се кланят на слънцето...

Пълнолуние

На Лили

В хижата бяхме три. Една от нас си имаше приятел. Седеше до него върху дървената пейка и броеше пръстите на ръцете му. Домакинът запали газената лампа и озари лицата ни.

– Ще се поразходим ли? – попита втората.

Станахме.

Навън беше студено. Остри ледени иглици се забиха в очите ни и ни накараха да замижим.

– Със ските ли? – попита моята приятелка.

И ние си стегнахме ските.

Вратата на хижата се отвори. Домакинът показва главата си с нахлупена вълнена шапка.

– Къде, бре? Я какво е времето!

Ние се спогледахме. Не знаехме къде. Някъде. Където няма момичета с приятели.

Спуснахме се по лекия наклон и ослепяхме. Снегът и студът се изправиха пред нас, но ние ги разбивахме с щеките, с лицата и с раменете си. После стана по-тихо. Мракът се избистри. Снегът спря. Вятърът млъкна.

– Въл-шеб-но! – провикна се моята приятелка.

Гласът ѝ побегна между боровете.

Спряхме на поляната – точно там, където след години щеше да се издигне сивият хотел, натъпкан с неонова светлина. Снегът беше посинял. От небето изтичаха облаците. Звездите се събличаха една по една и ни гледаха весело. Поляната блестеше – гладка и недокосната от стъпки.

Започнахме да пишем букви. Металните връхчета на щеките ни потъваха в хрускавата повърхност и оставаха разкривени, тънки следи.

– И се чудя – въздъхна моята приятелка. – Защо не напиша собственото си име?

– А защо не напишеш името на майка си?

– Напиши го ти!

Луната се показа – кръгла и свенлива. Като че ли за първи път се представяше на Земята. Започнахме да я замеряме с топки. Те се издигаха високо и ни пръскаха със сняг, а после тупкаха на поляната като лапички на малко животно.

– Луната има очи и нос – каза моята приятелка.

Луната наистина имаше нос и очи.

Пистата беше заледена. Двете се катерехме с разперени ски, а кантовете хриптяха под краката ни и скърцаха като разстроени инструменти.

– Топло ми е – каза моята приятелка и се обърна.

Поляната долу не беше вече синя, а чисто бяла.

Елхите приличаха на черни човечета, избягали в края на пътеката.

Тя ме изпревари, качи се на върха на пистата, подви колената си напред и се отблъсна с весело безумие:

– Пистааа!

Но елхите не се поместиха и тя седна, за да спре ледената скорост.

– Кантовете... – изпъшка моята приятелка. – Забивай кантовете!

Засилих се. Въздухът се движеше и свиреше, а аз стоях върху ските докато падна.

Двете изведнъж останахме сами.

Гората дишаше в гърба ни – загадъчна и страшна. Струваше ни се чудо, че тя съществува, че ние съществуваме. Небето ни притискаше и галеше, и мамеше, звездите тръгнаха да слизат. Една топла невероятност танцуваше в студа и в тишината и ние не смеехме да мръднем, за да не прогоним неизвестното, което дебнеше около нас. Отминаха два лунни мига и неизвестното за-

почна да се удължава, да ни обгръща с видения, да диша и да ни говори с нисък плътен нежен глас. С една нечувана добросърдечност и ние вярвахме на тоя глас – тогава, в тишината на гората, вярвахме, без да сме чули думите, изречени само за нас и за немите борове. Дълго слушахме със затворени очи, пияни и неземни, а ските лежаха под нас, послушни като кученца и мирни, и добри.

Много пъти след това минавахме по същата пътека. Много тишина и много приказки слушахме по-късно пак там двете. Но никога не се върна при нас оная лунна нощ със своята невероятност.

– Ще измръзнем! – провикна се моята приятелка и започна да скача със ските, за да прогони студа.

Лунната светлина се бе превърнала в ледено сияние. Ние се плъзнахме към хижата, която мъждукаше в далечината, и по пътя ни стана много весело, защото си помислихме, че и ние един ден ще имаме приятел, но тоя приятел няма да се грее в хижата, защото никога няма да върши онова, което вършат останалите. И си мислихме, че и ние няма да вършим онова, което вършат останалите, и ни ставаше все по-весело, а хижата приближаваше в лунната нощ като кораб, донесен от вятъра.

– Замръзнахте ли? – попита ни домакинът.

Той бе излязъл вън да цепи дърва и ни гледаше с възторг.

А ние мислехме, че точно така ще ни посреща целият свят до края на дните и нощите ни.

Пламъци в студената стая

На сутринта снегът бе стигнал до прозорците на хижата. Слънцето заблестя и озари като с голямо огледало стените на стаята, в която прекарахме нощта.

Това беше една бясна нощ. Отвън виеше, фучеше и стенеше огромното туловище на гората. Вятърът наблягаше прозорците и стените, проникваше през невидимите пори на мазилката и с ледено дихание ни милваше по дългите коси.

Аз хвърлях дърва в печката – едно по едно, за да стигнат до сутринта, гледах втренчено как догарят самотно тези грапави късове, как се разпадат бавно и смирено и се превръщат в жарави, готова да даде топлината си на онзи, който я пожелае, и си мислех, че и тази нощ ще свърши и отново ще го видя.

Моята приятелка се опитваше да спи. Завиваше главата си с одеялото, дишаше дълбоко и равно, броеше наум до сто и си представяше, че се люлее в небесна лодка от лиани и шума. Но и тя не можа да заспи.

В средата на нощта седяхме двете с опрени гърбове. Пред отворената вратичка на печката хвърчаха бързи искри и се превръщаха в черни перушинки и падаха върху топлите ни колена. Ние ги изтърсвахме и разглеждахме пръстите си. На светлината на огъня изглеждаха червени.

После легнахме под одеялото. Отвън бурята се сърдеше и охкаше. Тя ми каза:

– Той е имал много жени.

Вятърът блъсна прозорците и се изви в комина, и слезе до дъното на печката, и пръсна шепа искри през вратичката. Аз се разсъних, а тя заспа, притиснала буза до моето рамо.

На сутринта снегът бе стигнал до прозорците на хижата. Ние си взехме раниците и слязохме в трапезарията да закусим и първото нещо, което видях, бе неговият гръб, облечен в светъл пуловер. Той се обърна и ме погледна така, както гледаше всички момичета в хижата. Очите му бяха без дъно, като теменужено небе.

Сипаха ни чай във високи тенекиени канчета и сложиха в чая много захар. Греех лицето си на парата на чая, стържех с малката лъжичка по дъното на тенекиеното канче и мислех за неговите жени. Ако можех да ги видя, ако можех да разбера нещо за тях и да се сравня с тях, и да преценя себе си през техните очи, може би щях да открия онова тъмно място, което носи у себе си този мъж. Нали всеки мъж е само един пътник с куфар в ръка и шапка, приготвена за поздрав? И сърбах от чая, и си припомнях ония времена, когато ме убеждаваха, че човек е устроен просто и ясно и е направен така, че пази себе си само за един. И ме хвана смях за тия времена и аз се усмигнах, а моята приятелка ми отговори на усмивката, защото мислеше, че искам нещо да ѝ кажа.

Канчето с чая бавно изстиваше. Държах го в ръцете си като малко дишащо зверче. То ме топлеше и ласкаеше, а слънцето се оглеждаше на стената и падаше върху косите му и те ставаха все по-руси и по-руси и грееха ослепително, а аз примигвах, защото очите ме боляха от тая светлина. В главата ми се гонеха думи без никакво значение, повтарях неговото име като молитва и след тази молитва се чувствах достатъчно силна, за да се изправя срещу другите жени и да спра гласовете им. Всяка жена оставя след себе си един глас и той се носи като ехо по пътищата на мъжа – мислех в оная сутрин, но аз ще съсека това ехо и ще зацарувам там, където другите не са царували, а чаят изстиваше между пръстите ми, защото отдавна беше свален от огъня.

Мъжете разровиха снега с големи лопати и ние се измъкнахме навън през дълъг тунел от сняг и си сложихме ските, за да изплуваме над бялото море, което бе заляло поляната пред хижата и клоните на високите борове и всички пътеки, по които дойдохме от града. Скиорите се наредиха да правят писта и докато я правеха, един по един се събличаха. Той си свали пуловера и го хвърли върху един чорлав храст.

После съблече и ризата си на бели и черни карета, която можех да позная сред хиляди мъжки ризи, нахвърляни край пистите на планината. Рамената му бяха загорели и силни.

Ние се спуснахме от върха на неогладената писта, а снегът ни задържаеше – тежък и лепкав, и ни извиваше встрани, и ни дърпаше назад. Аз се помъчих да помръдна ските си, които постепенно се бяха превърнали в две големи буци сняг, но краката ми стояха като приковани в поляната. Започнах да се смея и той се обърна да види за какво се смея и аз още по-силно се засмях и си казах, че сега гласовете на жените у него започват да затихват. Той ми показа как да изчукам ските си и аз ги изчуках, повика ме да се спусна след него и аз се спуснах. Ските ми попаднаха точно в онези прави блестящи следи, отрязани от неговите кантове. Те водеха напред и надолу, а аз исках да се наведа и да ги погала с ръкавицата си – защото тези следи бяха част от него. Разперих щеки и се помъчих да спра, но паднах в краката му и той се засмя, наведе се и ми подаде ръка. Държах тази ръка, а наоколо боровете танцуваха на слънцето като великани, маскирани в бели кожи. Гласовете на жените избягаха далече. Той попита как се казвам и повтори името ми и това име за първи път ми хареса. Повика ме да се качваме нагоре по пистата и да се спускаме заедно – докато се науча да карам.

Но аз няхах сили да се кача горе. Бялата планина звънтеше в ушите ми. Полетях между маскираните борове и се скрих зад тях и легнах в снега с разперени ръце и като се огледах, за да се уверя, че няма никой, започнах да крещя. Крещях, докато прегракнах, свита на кълбо под ледените шушулки на боровете.

Вечерта пазачът запали печката и си отиде. Моята приятелка хвърли още едно дърво в огъня. То избухна като малък вулкан и от него изхвъркнаха рояци светулки. Аз лежах върху натрупаните одеяла и се усмихвах като малък глупав палячо в средата на цирка.

– Той си има жена – каза моята приятелка. – Законна.

Нощта беше тиха. Снегът спеше върху рамката на прозореца. Огънят разказваше истории за добри и лоши времена. Моята приятелка дишаше безшумно като зайче, а аз рисувах върху ро-

зовата стена образа на жена му и този образ ставаше все по-розов и по-розов като на манекенка, разголена на витрината. Чудех се какво толкова има в тая жена, а тя стоеше спокойно и както всички законни безочливо ме разглеждаше. Обърнах се към другата стена, но тя изплаува и там – нахална и прекрасна, и аз затворих очи, за да си помисля по-добре, но нищо не успях да измисля.

Събудих се изведнъж. Печката беше изгаснала. Моята приятелка се бе завила презглава. През прозореца грееше слънце.

В трапезарията имаше опашка за чай. Той ми даде знак да седна и донесе на мен и на моята приятелка по едно парещо канче, от което извираше пара. Някой каза „добро утро“. По радиото свиреха цигулки и звуците се хлъзгаха около нас като измити сресани хлапета. Греехме лицата си на парата и слушахме цигулките. Той извади пакетче с цигари, лапна с върха на устните си една и щракна запалката. Жълтото пламъче се сви в очите му и точно в този миг той ме погледна. Гипсовата манекенка рухна и се разпиля на дребни бодливи пращинки. Духах чая, въпреки че отдавна беше изстинал, а моята приятелка ме риташе под масата.

Пистата блестеше на малки кристалчета. Отстрани се редуваха замръзнали стълбички, направени от нашите ски. Спрях под един бял клон и си свалих якето. Ръкавите му се клатеха като пияни и аз започнах да им се смея. Смахът ме заливаше цялата като силен душ. Той се появи и дойде под моя клон, но косата му се завря в пухкавия сняг и върху нас се посипаха меки снежни късове. Стори ми се тогава, че цялата гора зазвъня с медени гласове, а слънцето светеше силно и пронизваше студените борове. Една голяма ръка оправи косата ми и се спря на моето рамо.

Катерехме се нагоре, но ските ни дърпаха назад, защото беше заледено. Сядахме върху пистата, подпирахме се на щеките и отново се изправяхме. Той беше по-силен и стигна върха пръв. Закова се горе, изпънат като лък, и се отблъсна с един замах на щеките и прибра цялото си тяло в една мека полудъга, която послушно се извиваше след краката му.

Долу на площадката размаха щеката си и извика нещо и аз политнах към него, без да погледна ските си. Вятърът ме откъсна от снега и от небето, завъртя ме в луда прегръдка, писна в ушите

ми и удари лицето ми с пламнал въздух и аз примрях от страх и най-после се сетих да седна, за да се върна отново на Земята.

Надигнах се и изтърсих пуловера си. Ситен леден прах се бе заврял чак до лактите ми и навътре по гърба. Той се изкачи с отблъскване. Хвана ръцете ми, обелени от падането, и ги obu в широкото гърло на своите топли дебели ръкавици, които приличаха на къщурки от мокра вълна, и ме поведе отново нагоре към върха на пистата, а аз стисках ръкавиците и тайно, без да ме види, ги целувах.

Тази привечер слънцето си отиде безшумно зад дрипавите розозки на облаците. В хижата празнуваха Заговезни и гонеха едно парче халва, опънато на конец за лампата. Халвата летеше нагоре и надолу и удряше с острите си ръбове устните и бузите на ловците, всички се смееха силно, до пресилване, а той седеше в тъгъла, пушеше и ме гледаше. Мъжете донесоха стария грамофон на домакина и го навиха. Чу се тъжна песен. Другите станаха да танцуват. Той пушеше и ме гледаше. После загаси цигарата си и тръгна към мен. В гърлото ми се събра толкова много радост, че щях да се задуша. Не успях да го дочакам – избягах в стаята.

Горе печката беше запалена. Хвърлих връзка борина и тя се зачерви цялата и забумтя, а аз седнах върху твърдия нар и подпрях с две ръце главата си. Моята приятелка се въртеше под одеялото, докато се разсъни съвсем.

– Внимавай! – каза тя. – Той има дете!

– Няма ли да млъкнеш?

Тя се разсърди.

Минаха минути. Може би часове. Печката потъмня. Успокои се. Дървата се превърнаха в огнени късове. Те се топяха постепенно и се гушеха едно до друго и се сливаха в жаравя, която тъмнееше. Заплаках беззвучно, сълзите ми пречеха да гледам в огъня, а огънят беше единственото светло нещо в стаята. Наоколо мракът се сгъстяваше – чужд и враждебен, одеялата приличаха на криле на гигантски лешояди и аз чувах как пляскаат тези криле лешоядите и как грачат над моите сълзи и над замиращия огън.

Няма да слагам дърва в печката – реших тогава. – Повече няма да слагам дърва. Този огън е една голяма илюзия, една вре-

менна излишна илюзия, която ни грее в началото на нощта, а на сутринта се събуждаме замръзнали под завивките, още по-замръзнали отпреди.

Оплезих се на студа и тръгнах из стаята да събирам одеяла. Затрупах моята заспала приятелка и направих колиба и за себе си. Заврях се под тая твърда и бодлива колиба, която тежеше върху гърдите ми, и се помъчих да дишам равно и спокойно като огъня, който си отиваше, а сълзите съхнеха по страните ми и ме гъделичкаха като люспици на срама, който трябва да се изстърже. Умората дойде внезапно и парализира стъпалата на краката ми и глезените и колената, запъляза постепенно по цялото ми тяло, обвърза и ръцете ми, но в нейната досадна лепкавост нямаше никакво спокойствие, защото тя пристигна заедно с него, усмихваше се и ме гледаше като него, и говореше като него, и пушеше като него, и имаше дете като него. Детето пицеше и ми се сърдеше, но аз не си затварях очите. Гледах го право в гладкото чело и слушах писъците му, без да се чувствам зле. Ти си той – казвах аз на детето. – А щом си той, трябва много неща да разбереш. Аз те обичам и теб, защото ти си той, една тайна от него, един негов сън. Ти си живот, дошъл чрез неговия живот, ти си звезда светлина, дошла от неговата светлина, и плач, изтръгнат от неговия плач. Аз не се страхувам от майка ти, защото тя е вече минало. Всяка майка е минало. Аз се страхувам от теб, защото ти винаги си бъдеще и сегашно – сегашно и бъдеще. И когато пораснеш, ще бъдеш едно бъдеще за него. Аз се страхувам от теб, но не се срамувам от теб, защото ти си той.

Така разговарях с детето през оная нощ в хижата на бялата планина, а детето не ми отговори нито една дума, защото ме мразеше.

Едва на сутринта, когато започна да се разсъмва, от мене се отдели сърдитото лице на това дете и тогава останах да говоря сама на себе си и в това говорене нямаше нито един укор. Постепенно ме озари откритие. Стори ми се, че за първи път се докосвам до онова вечно, което събира двама по двама мъжете и жените и прави от тях, различните, по нещо общо и ги води заедно и ги обезоръжава в минути на най-силен гняв... Родил се

това откритие и затуптя в съзнанието ми като птичка, пробудена от зората, и когато слязох в трапезарията и го видях, в очите му съзрях нещо от яростта на детето, което не ме остави на мира през цялата нощ, и нещо от моето откритие, дошло с утринния хлад, и аз го погледнах така, както гледах всички мъже в хижата.

Онази сутрин бе най-топлата от всичките ни сутрини. Навън снегът тъмнееше – мокър и натежал – и бавно се изхлузваше от зелените клони на боровете. Острите иглици щръкваха отново нагоре, яростни и свежи, и с горда надменност се устремяваха към слънцето, а под тях снегът все така се топеше и падаше на земята с леко празнично тупкане, което звънтеше като отлитаща приказка.

Обеден дъжд

Алеята е същата. Не помня само дърветата тогава имаха ли толкова дълги клони...

Обедният дъжд бе силен, но кратък. Изсипа се ненадейно и прогони хората от парка.

Ние гледахме как тромаво прескачат локвите старците с бастуните, които доскоро си разказваха спомени, как бягат майките, притиснали до гърдите си бебета, повити в бяло, синьо и розово, как се блъскат и плискат ученичките, обути в тънки найлонови чорапи, как цапат децата, които винаги влизат в средата на локвите, как тичат влюбените. Влюбените, които никога не избират къде да стъпят.

А после дъждът спря и ние излязохме от колата. Той заключи добре металическата врата и тръгна отляво до мене.

Паркът бе мокър и пуст. Пуста бе и алеята, която познах веднага, може би защото преди малко гледах как тичат през локвите влюбените.

Не помня само дърветата тогава имаха ли толкова дълги клони. Беше тъмно, не валеше вече дъжд. Хората бяха избягали, а ние се оглеждахме и все не можехме да повярваме, че сме сами. В близкия ресторант пееше певица. Гласът ѝ се разливаше над мокрите скамейки лек и хлъзгав като коприна. Ние слушахме как свири вятърът в клоните на стария кестен, как милва върховете на тополите, как весело търкаля по земята разкъсан станиол от едно шоколадче. И мислехме за детето, което е изяло шоколадчето, и за майката на детето, и за бащата на детето, които сигурно отдавна спят.

А когато вятърът вдигна във въздуха станиола и го завъртя високо над тополите, ние забравихме за детето, което е изяло

шоколадчето, и за майката на детето, и за бащата на детето, които спят.

В трамвая, който се клатеше като пиян старец, проникваше студ. На една спирка открих, че краката ми са мокри. Той притвори очи, помисли и каза:

– И моите са мокри.

И стана много смешно, защото и двамата не бяхме забелязали локви в парка. Той извади носната си кърпа и уви краката ми да не настинат. Ръцете му бяха топли и добри. Аз ги гледах и си мислех, че всички хора не могат да имат такива ръце.

А седалките се клатеха все по-силно на завоите и ние напразно се мъчехме да си спомним защо се бяхме качили точно на този трамвай.

Беше същата алея, само дърветата нямаха толкова дълги клони.

Сега искам пак да завали и хладните струи да облеят тези нови елегантни обувки, да се изсипят върху главата и рамената ми, да измият завинаги покоя и сигурността от моето неподвижно лице.

Но небето не слуша. Все така стенат и съскат на вятъра голите клони на кестена. По сребристо-черната кора на дърветата се стичат мънистата на обедния дъжд.

Той върви отляво до мен и избира къде да стъпи.

Дом на върха

Под тях остана алпийската долина, езерата, които бяха кръснели на очите на елена, урвите, посипани с ръбести позеленели камъни и преспите, пуснали корени в гърлото на скалите. Нямаше облаци. Билото и върхът се издигаха над околността без блясък, без високомерие. На най-високото място бяха натрупани камъни, в камъните беше забучен прът, боядисан в жълто и черно. На циментения праг долу пишеше – 2735 метра. Това беше цялата украса на върха.

Седяха под небето. То беше гъсто-синьо. В дъното на хоризонта като отворена гривна блестеше друга планина. Долу, в тъмнозелената урва, слязла на стотици метри под краката им, се гушеха червените покриви на един известен манастир. Той беше толкова голям, че можеха да го сложат в джоба си.

От върха цялата земя изглеждаше спокойна и пълна с планини. Долините светлееха в розово. Гърбът на тяхната планина се издигаше постепенно. Скалите, които вчера ги изпълваха със страх и почит, сега сивееха на ръждиви петна, залепени върху зеления лик на гората. Едно друго езеро, в което ловяха сребърни пъстърви, гаснеше в сянката на техния връх като кална локвичка, която съхне на асфалта.

– Децата рисуват върховете остри – каза жененият, който подкрепяше момичето, за да си почине.

– Но нашият връх не е като другите – възрази момичето.

В синкавата прозрачност на въздуха те отново видяха другите върхове на тяхната планина. Всички отдалече си приличаха, но нито един не беше еднакъв с другия. Имаше върхове, сгушени в подножието на други върхове, върхове самотни и върхове близнаци, върхове изострени и върхове загладени, върхове, кои-

то се криеха зад други върхове, и върхове, които се подпираха на рамената на други върхове. Най-ясно се виждаха онези, които бягаха настрана от другите.

– Измамата на окото е съвършена – каза жененият. – Видя ли най-високия връх?

– Не го виждам – каза момичето.

– Най-високият връх е по-далече и изглежда малък.

Момичето взе бинокъла, но и през бинокъла най-високият връх изглеждаше малък.

– Не искам да слизаме – каза момичето.

Те започнаха да свикват с въздушната безкрайност – бяла, синя и розова – и с умаления строеж на всичко земно, което познаваха. Забравиха хижата и топлия задух на нощта, и сънните въздишки на туристите. Забравиха онова, с което се пробуждаха и с което заспиваха, онова, което ги преследваше навсякъде, където хората са заедно, навсякъде, където хората са сами.

– Не искам да слизаме – повтори момичето.

В подножието на върха се изви орел, кацна на един камък и гладен се огледа. Орелът пръв забеляза тримата, които идваха по високото било, и недоволен разпери криле.

– Ние не можем да избягаме – въздъхна жененият.

Тримата туристи извикаха „ехооо“, въпреки че бяха само на десетина крачки от тях.

– Ехо! – отговори късо жененият.

Пристигнаха зачервени и затоплени, облякоха се, закусиха и търколиха книжките от закуската си като малки топки върху близката пряспа. Книжките се втурнаха по пряспата и потънаха в дупката между остриите камъни.

– Оттам е тръгнала лавината – каза първият турист.

Стръмният склон коварно се гушеше в сянката.

– Изровили са ги с отворена уста – каза вторият турист.

Момичето се наведе и изтръпна. В сянката въздухът тъмнееше – потаен и студен.

– Единайсет души – каза първият турист. – И всичките бяха хубави. Аз им видях снимките. Имаше едно момиче...

Тримата погледнаха момичето. То беше стройно и хилаво, с високо чело и малък нос. Косата на момичето стоеше опъната назад и нагоре, но от това момичето не изглеждаше надменно.

– Жалко за хубавите хора – въздъхна първият турист и се втренчи в женения с онази фамилиарност, която планината подарява на хората, докато са в нея.

– Жалко – повтори жененият.

– Алпинистите са най-смелите сега.

– Най-смелите са – съгласи се жененият.

Туристите запалиха по една цигара и предложиха на женения кутия „Златна Арда“.

– На върховете няма да стигнат леките коли – каза третият турист.

Той беше възрастен и се гордеше, че е издържал изкачването.

– Ще стигнат лифтовете – каза първият. – Много скоро. На всеки връх ще има по един лифт.

Момичето си представи железните въжета на лифтовете, опънати като паяжина около челото на планината. И върховете, пълни с онези хора, които спираха под хижата с колите си, слизаха да обядват и лягаха да спят на гумени дюшеци под сянката на борове. На върховете щяха да стъпват старци с угаснали очи, дребни неразбиращи деца, жени с токчета и мъже с официални вратовръзки. И всички щяха да викат: „Красиво! Красиво!“ И от техните викове щяха да посивеят и снеговете, и езерата, и зелените камъни, и червената кутийка на манастира.

– Добре, че още няма лифт – каза момичето и се усмихна.

Жененият държеше апарата и броеше наум метрите до момичето.

– Какво добре? – попита той.

– Че няма лифт.

Жененият насочи апарата, но момичето се обърна.

– Не искаш ли? – попита той.

Момичето мълчеше. Жененият снима манастира и другата планина, и чистото небе през гърба на момичето.

– Сега е модерно така – каза първият турист. – Нещо в снимката трябва да е наопаки.

– Ще вървим ли? – попита вторият и угаси и фаса си.

Жененият поклати глава.

Туристите погледнаха слабия врат на момичето, казаха „довиждане“ и си тръгнаха.

Момичето почака да отминат, простря якето си и легна по гръб.

– Тука слънцето е по-близо – каза жененият.

На върха не растяха цветя. Тревата беше изсъхнала.

– Каж ми нещо хубаво – помоли момичето.

– Езеро.

– Още по-хубаво...

– Връх.

– Още по-хубаво...

– Ти.

Той коленичи и целуна момичето.

На билото излязоха нови туристи. Един от тях носеше пушка.

– Кого ще стреля? – попита момичето.

– Зайци.

– На върха няма зайци.

– Орли.

– Орлите са забранени.

Жененият по навик се взираше в лицата на онези, които идваха към тях.

– Пак хора... – въздъхна момичето.

Новите бяха четирима. Една жена с карирана пола стъпи върху камъните и прегърна пръта.

– Красиво! – въздъхна жената.

– Оттука е тръгнала лавината – каза туристът с пушката и посочи сипея с острият зеленикави камъни.

Туристите се умълчаха. Момичето гледаше небето.

– Имате ли карта? – попита жената с онази фамилиарност, която планината подарява на хората, докато са в нея.

– Нямаме – отговори жененият.

– Знаете ли кой е най-високият връх?

Жененият посочи на жената най-високия връх и ѝ даде бинокъла.

– Нима? – учуди се жената. – Невероятно!

Туристите запалиха по една цигара и предложиха на женения кутия „Ком“.

– Друг път като видиш змия, не викай! – каза туристът с пушката.

– Добре де – съгласи се жената.

– Змията е като нас. Има нерви. Раздразниш ли я – хапе...

Туристите погледнаха слънцето. Погледнаха часовниците си. Започнаха да пеят „Вдига се връх в планината“, но не довършиха думите. И станаха.

– Хайде с нас – покани ги жената. Тя беше харесала аления пуловер на момичето и усърдно го изучаваше.

– Ние живеем тука – каза жененият.

Жената се засмя. Туристът с пушката каза „довиждане“. Четиримата тръгнаха един след друг.

– Защо каза „довиждане“, като няма да ни види повече? – попита момичето.

– Не знам.

– Много празни приказки има – каза момичето.

– Много – съгласи се той.

Слънцето се наведе и стигна езерото, което дремеше в сянката на билото. Езерото стана бакърено. Духна лек ветрец и водата се разпиля на огнени петна, които се люлееха.

На билото изскочиха нови туристи. Бяха двама – един мъж и една жена.

– Пак хора – каза момичето.

Мъжът вървеше напред, жената стъпваше след него.

– Семейство – каза жененият.

– Семейство – повтори момичето.

То вдигна пръстена си с малък зелен камък и извъртя камъка. Пръстенът се превърна в тясна златна халка. Жененият погали

белите длани на момичето и пръстите, през които се синееше голямата равнина.

Там долу течеше животът на праведните и грешните.

– Добър ден – поздрави мъжът, който пристигна пръв.

– Добър ден – каза след малко жената.

Новите се обърнаха на две различни посоки и жената въздъхна:

– Трябваше да вземем Юри.

– Онзи връх беше по-хубав – забеляза мъжът. – Помниш ли?

Жената уморено се усмихна. И повтори:

– Трябваше да вземем Юри.

– Наистина – съгласи се мъжът.

Семейните постлаха вестници и седнаха върху сухата трева. Жената си почиваше с притворени очи. Около очите ѝ се виеха малки тъжни бръчки. Мъжът извади карта на планината. Разгърна я и каза:

– Ето, тука сме ние.

Жената не се помръдна.

– Ето езерата на елена. Ето езерото под върха. Отсреща е най-високият връх.

Жената не се помръдна.

– Най-високият връх не изглежда висок – зачуди се мъжът.

Жененият се обърна и му подаде бинокъла.

– Благодаря – каза мъжът.

Той дълго стиска черните тръби. Жената си почиваше. Слънцето слезе още по-ниско, над поляните, по които пасяха овце. От върха овцете приличаха на белезникави зърна фасул, пръснати из зеленото.

– Благодаря – каза още веднъж мъжът и върна бинокъла.

Жената стана. Разходи се с малки бързи крачки. Погледна езерото, в което се люлееше слънцето, и каза:

– Трябваше да вземем Юри.

– Пътят е дълъг – забеляза мъжът.

– Трябваше да вземем Юри! – настоя жената и си тръгна.

Мъжът погледна женения, усмихна се виновно, погали с очи слабия ханш на момичето и попита:

– Тръгвате ли?

– Ние живеем тука – отвърна жененият.

Семейният не се засмя.

– За какво му се сърди? – попита след малко момичето.

– За хиляда и сто неща – усмихна се жененият.

Слънцето се давеше от топлина. От другата страна на планината потеглиха облаци. Те се раждаха малки и бели и растяха бързо като змейове.

– Ако завали дъжд, ще се скрием в скалите – каза жененият.

Той беше живял на много места и имаше опит.

– Няма да се крием – трепна момичето. – Тука няма да се крием!

– Ще се измокриш – усмихна се жененият.

– Дъждът е наш – пошепна момичето. – Той ще ни пази...

Планината настръхваше бавно, като тяло на раздразнено чудовище. Вятърът стана студен.

– Ще изстинеш – каза той. – Ела...

Момичето поклати глава. Брадичката му се изостри. Устните му се свиха и станаха пухкави. Жененият целуна тези устни и пошепна:

– Ела...

Първата капка кацна на челото на момичето и се превърна в малка звезда. Жененият целуна първата капка и обгърна рамената на момичето.

Вятърът беснееше. Косеше безмилостно ниския клек, бъркаше с мразовити пръсти в посивялото езеро, бръснеше сухата трева на върха. Другата планина се изгуби в мъглата. Манастирът избледня и изчезна. Момичето започна да трепери. Мъжът избра най-голямата скала, до която спираше вятърът. Сложи момичето на един горещ камък и се изправи пред него.

– И върхът не ни иска – намръщи се момичето. – Лош връх.

– Когато видиш змия, не я дразни. Запомни ли? – попита жененият.

– Запомних – кимна момичето.

– И семейните са близо – сети се мъжът. – Крият се някъде като нас.

– Така ли? – зарадва се момичето. – И семейните ли се крият?

То се огледа и вдъхна дълбоко студения влажен въздух.

След малко дъждът се укроти. Почука за последен път на скалата, каза „довиждане“ и слезе долу, в онази равнина, която от върха изглеждаше бяла, розова и синя, а сега приличаше на сива пепел, изхвърлена от угаснало огнище.

Звезди в пясъка

Тази сутрин купиха пъпеш от бостанджиите, дето ги докарват пресни срещу будката за бира. Топчест, яркожълт, покрит с мрежа от тънки бамбукови жилки.

– Кога ще го ядем? – попита момчето и преглътна.

От десетина дни чакаха да им свалят цените. Момчето беше розово, после придоби огненомеден нос и накрая загоря.

Всяка сутрин то тичаше срещу будката за бира да пита колко струват пъпешите, а на връщане тътреше джапанките си с безсмислено детинско отчаяние. Майката се колебаеше дали да му даде пари. Пъпешите са леки – не като дините. Един по-дребен не би натежал. Но тогава момчето щеше да се научи да иска всяка сутрин от броените левове... Най-последе дочакаха нова цена. Момчето самò избра пъпеша и го прегърна.

– Ако си имах толкова много пъпеша – обикаляше то около купчината. – Охооо, само ако си ги имах...

По пътеката за плажа слизаха енергично полуголи мъже, жени и деца. Някои носеха по половин къща на гърба си. „С толкова дюшеци, хавлии и термоси може да се живее удобно и през зимата“ – помисли майката.

Още първия ден синът я попита:

– Мамо ма, ние защо нямаме дюшек?

После си поиска лодка – червена, надуваема, с две лъскави дървени гребла. А когато видя на пясъка цветни летящи чинии, очите му плувнаха в сълзи.

– Я не се излагай – смъмра го майката. – Пази си сълзите за по-сериозни работи.

„Децата бленуват за всичко, което видят – мислеше тя, – но те са деца. Лошо е, че и възрастните бленуват за всичко, което видят.“